

скорення обороту цінних паперів на світових фондових біржах, налаштованість на спекулятивний прибуток (в умовах зниження дивідендної вигоди) породжують комерційний ажіотаж. Його наслідком є нездорове зростання ринкового курсу цінних паперів. Останній все більше віддаляється від реального стану функціонуючих капіталів. Відбувається роздування ринкових оцінок, формується своєрідний "вартісний навіс" фіктивного капіталу, який кратно переважає реальну основу. Це підтверджується даними про випереджальне зростання фондових капіталів порівняно з реальними. Так, з 1977 року по 1987 рік промислове виробництво США зросло майже на 50%, в той час, як ринкова вартість акцій, що котувалися на американських фондових біржах, збільшилася майже у 5 разів [2, с.26].

Факти показують, що фондовий і валютний ринки стали сьогодні сферою прикладання все більших капіталів, самостійною сферою отримання прибутків. Основною збагачувальною діяльністю стають валютний і фондовий арбітраж і спекуляції. Фінансову успішність такої дії промовисто ілюструє соросівська група фондів, відомих під назвою "Квантум", яка періодично здійснює набіги на валютно-фінансові ринки, зриваючи при цьому заavidні "куші".

Диспропорції між фондовим ринком і реальним сектором набули останнім часом сталого характеру. Проте, їх взаємозалежність та взаємообумовленість дають себе знати періодичними біржовими кризами, що до певної міри відновлюють порушену рівновагу. Одним із найпотужніших став "Гонконгський обвал" кінця 1997 року, який потягнув за собою шлейф фінансових потрясінь. Це, зокрема, російська та українська фінансові кризи, що мали місце наприкінці 1998 року.

Таким чином, втрата реальної основи у ринковому ціноутворенні, суб'єктивізація вартісних оцінок викликали розбухання "паперового" сектора економіки, спричинились до дестабілізації постіндустріальної економічної системи, посилили ризикованість господарського життя. Це поставило світове співтовариство перед новою проблемою - необхідністю перебудови системи міжнародних валютно-фінансових відносин.

ЛІТЕРАТУРА

1. Денисон Э. Исследование различий в темпах экономического роста- М.: Прогресс, 1971- 645с.
2. Антипина О., Иноземцев В. Диалектика стоимости в постиндустриальном обществе. // Мировая экономика и международные отношения- 1998- №7.-с.19-29.

Іванова Л.О., к.е.н.

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА СВІТОВИХ РИНКАХ ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ

Державні торговельні організації (ДТО) відіграють важливу роль у світовій торгівлі продовольством протягом багатьох років. ГАТТ/СОТ визнала ці організації законними учасниками міжнародної торгівлі та визначила відповідні принципи їх діяльності. Зокрема стаття 17 ГАТТ 1947 р. вимагала від ДТО здійс-

нення експортно-імпортних операцій на недискримінаційних засадах і згідно з комерційною доцільністю. Відповідно до рішень Уругвайського раунду ГАТТ/СОТ країни-члени Світової організації торгівлі зобов'язані щорічно інформувати цю організацію про зміни у сільськогосподарській політиці. Майже 30 країн світу подали відомості про свої ДТО. У цих країнах в даний час нараховується приблизно 100 ДТО, які здійснюють свою діяльність у сільськогосподарському секторі. В їх числі - Канадський комітет пшениці (Canadian Wheat Board - CWB), Товарно-кредитна корпорація США (Commodity Credit Corporation - CCC), Індонезійська BULOG та ін.

Провідною групою сільськогосподарських ДТО є організації, які займаються експортом зерна (16 організацій) та молочної продукції (10 організацій). Дві організації з першої категорії - CWB та AWB (Australian Wheat Board) контролюють понад 30 % світового експорту пшениці. На ДТО Австралії, Канади, Нової Зеландії, Польщі та США, які спеціалізуються на міжнародній торгівлі молочною продукцією, припадає 40% світового експорту сухого знежиреного молока, 25% всіх поставок твердого сиру.

Перелік найкрупніших ДТО - експортерів сільськогосподарських товарів очолює CWB. Канадський комітет CWB був створений в 1935 р. з метою регулювання продажу зерна із західних районів Канади. Зараз CWB має своїми завданнями якомога більше зерна продати за кращими цінами, забезпечити стабільність цін на зернову продукцію, створити для кожного продуцента рівні умови на ринку. CWB уповноважений закупляти, доставляти, складувати, перевозити пшеницю і ячмінь. В останні три роки експорт пшениці і ячменю, який здійснює ця організація, оцінюється в середньому в 3,8 млрд. дол. щорічно. CWB контролює 99% експорту хлібо-пекарного зерна (м'якої пшениці), та пшениці "дурум". На продаж решти пшениці Комітет видає ліцензії. Поставки ячменю на світовий ринок повністю здійснюються CWB. Слід зазначити, що в Канадському виробництві пшениці експорт займає майже 70%, ячменю - 25 %.

Другим серед найкрупніших ДТО - експортерів сільськогосподарської продукції є Новозеландське управління молочних продуктів (New Zeland Dairy Board - NZDB), вартість експорту якого визначається 1,8 млрд. дол. щорічно. NZDB було створено у 1945 р., і перед ним було поставлено завдання максималізації доходів новозеландських фермерів шляхом вдосконалення зовнішньоторговельних операцій. Управління реалізує свою молочну продукцію, включаючи вершкове масло, сир, знежирене і незбиране сухе молоко, що виготовлена продуцентами, які входять до NZDB. Частка експорту в загальному обсязі виготовленої молочної продукції країни становить майже 90 %. NZDB консулює уряд країни з питань торгової політики і тісно співпрацює з ним під час розробки заходів щодо захисту внутрішнього ринку.

Третє місце займає Австралійський комітет AWB, створений в 1935 р. з метою закупівлі та продажу пшениці та продуктів її переробки. В даний час AWB є монопольним експортером австралійської пшениці і борошна. У виробництві цього зерна питома вага експорту перевищує 70 %. Загалом обсяг експортної діяльності AWB оцінюються в 1,4 млрд. дол. щорічно.

Четвертою серед найкрупніших ДТО є Корпорація з цукру Квінсленда (Queensland Sugar Corporation - QSC), обсяг експортної діяльності якої становить 925 млн. дол. щорічно. Ця Корпорація закуповує цукор-сирець, виготовлений в

Квінсленді, складає його, забезпечує доставку до місць призначень всередині країни, поставляє товар на зовнішній ринок, розподіляє виторг від продажу. QSC контролює увесь експорт цукру з Квінсленду. Частка експорту у виробництві цукру в Австралії сягає 75-80 %.

Значну частину інших ДТО на ринку продовольчих товарів складають організації, експорт яких оцінюється в 100-500 млрд. дол. щорічно. До цієї категорії відносяться ДТО таких країн як Китай, Ізраїль, ПАР, Туреччина, які експортують м'ясні та молочні продукти, зерно, фрукти, квіти та інші сільськогосподарські товари. І ще більша кількість ДТО попадає у розряд організацій, які здійснюють поставки на зовнішні ринки різноманітних сільськогосподарських товарів на суму, меншу за 100 млрд. дол. щорічно.

Роль ДТО у розвитку ринків сільськогосподарських та продовольчих товарів визначається масштабом контрольованих функцій. Зрозуміло, що вона значніша, якщо вплив такої організації розповсюджується на експорт та закупівлю, реалізацію і переробку товару на внутрішньому ринку, а не на одну яку-небудь сферу. Встановлення контролю на внутрішньому ринку може дати ДТО можливість маніпулювати цінами під час продажу всередині країни та за кордоном, а монополізація закупівель товарів для експорту ускладнює конкурентну діяльність фірм, які придбають ці товари для переробки. Такі явища вкрай небажані, тому жодній з наведених найкрупніших ДТО урядами країн не надано ексклюзивного права реалізації продукції всередині країни.

Слід зазначити, що діяльність ДТО, особливо той її аспект, який стосується монополізації експорту, неадекватно сприймається представниками ділових кіл у світі. Зокрема Міністерство США вирішило розпочати кампанію за перегляд діяльності державних торгових організацій, розраховуючи на підтримку країн ЄС при розгляді проблем лібералізації міжнародної торгівлі під час наступного раунду в межах ГАТТ/СОТ.

Однак в найближчу перспективу роль і значення державних торгових організацій (створених урядами країн з метою захисту внутрішнього ринку та інтересів національних виробників) в міжнародній торгівлі продовольчими товарами, як і досі, будуть значними.

Пугачевська К.Й.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА У ВІЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗОНАХ.

В умовах, коли створення вільних економічних зон стає реальністю, першочерговими завданнями в регіоні є розробка механізмів управління всіма структурами, які забезпечують нормальне функціонування територій як економічної системи. Кожна територія, яка отримала статус ВЕЗ, самостійно розробляє ці механізми в межах чинного законодавства. До них насамперед належать: управління формуванням регіональної інфраструктури, механізм управління формуванням фінансово-кредитної системи, механізми управління приватизацією і роздержавленням, підприємницька діяльність.